

DOI 10.29254/2077-4214-2026-2-181-206-211

УДК 614.25:34-057.875

Біланов О. С.

**КЕЙС-МЕТОД У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ:
ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОГО ПРАВА**

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

oleg27bilanov@gmail.com

Кейс-метод вважається одним із сучасних і дієвих підходів у підготовці майбутніх медичних працівників, особливо під час вивчення медичного права. Його суть полягає в аналізі конкретних ситуацій, які моделюють або відтворюють реальні умови професійної діяльності. Це дає змогу студентам не лише засвоювати теоретичний матеріал, а й навчатися застосовувати його на практиці, що значно підвищує рівень розуміння правових норм і механізмів їх реалізації.

Застосування кейс-методу сприяє формуванню правової компетентності, оскільки студенти здобувають навички аналізу складних професійних ситуацій, визначення юридично значущих аспектів та навички приймати обґрунтовані рішення. Водночас формується усвідомлення відповідальності за власні дії у сфері охорони здоров'я. Важливим є й те, що під час роботи з кейсами здобувачі освіти краще орієнтуються в законодавстві України, а також засвоюють етичні й деонтологічні принципи медичної діяльності.

Крім того, цей метод активізує освітній процес, стимулює розвиток критичного мислення, комунікативних навичок і здатності працювати в команді. Завдяки цьому освітній процес стає більш наближеним до реальних умов медичної практики, що забезпечує якісну підготовку майбутніх фахівців.

Ключові слова: медична освіта, медичне право, правова компетентність, кейс-метод, критичне мислення.

Вступ.

У сучасних умовах професійної діяльності фахівців галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення правові знання трансформуються з теоретичного курсу в реальний інструмент виживання та успішної практики.

Медична практика дедалі частіше пов'язана з необхідністю дотримання норм законодавства, що регулюють права пацієнтів (Конституція України, Цивільний кодекс України, Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я») [1, 2, 3, 4], порядок надання медичної допомоги (регламентується ст. 33, 35-1 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», наказами МОЗ, зокрема № 441 від 09.03.2022 щодо долікарської допомоги та наказами щодо галузевих стандартів), отримання інформованої згоди (ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я) збереження медичної таємниці (ст. 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я) та юридичну відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення (регламентується Основами законодавства України про охорону здоров'я (ст. 80, 81), Кримінальним (ст. 131–145) та Цивільним кодексами) [3, 5]. У зв'язку з цим важливого значення набуває формування у майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я належного рівня правової компетентності [6].

Одним із ефективних шляхів підвищення якості підготовки майбутніх медичних працівників є впровадження в освітній процес сучасних технологій навчання, спрямованих на розвиток аналітичного мислення, уміння застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях та приймати обґрунтовані

рішення. Серед таких технологій особливе місце посідає кейс-метод, який передбачає аналіз конкретних професійних ситуацій і сприяє формуванню практичних навичок правового аналізу.

Застосування кейс-методу у викладанні медичного права дозволяє моделювати типові правові ситуації, що можуть виникати у професійній діяльності медичних працівників, та формувати у студентів уміння діяти відповідно до вимог чинного законодавства. Разом з тим питання ефективного використання кейс-методу у процесі викладання медичного права та його ролі у формуванні правової компетентності майбутніх медичних працівників потребують подальшого науково-методичного обґрунтування.

У зв'язку з цим дослідження можливостей застосування кейс-методу у системі підготовки майбутніх медичних працівників є актуальним і має важливе значення для вдосконалення освітнього процесу у закладах медичної освіти.

Проблеми правової підготовки майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я та формування їхньої правової компетентності привертають увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Підручники з медичного права вітчизняних авторів Гревцової Р.Ю., Борисова В.І., Сенюти І.Я., Стеценка С. Г. містять приклади реальних правових ситуацій, є також приклади судової практики, які можна адаптувати під ефективні методи педагогічних технологій – кейси [7, 8, 9].

За даними британських дослідників Jill Thistlethwaite (Д. Тістлейтвейт), Angela Towle (А. Тоул), Carolyn Canfield (К. Кенфілд), використання клініко-правових ситуацій сприяє формуванню кри-

тичного мислення, навичок прийняття рішень і застосування законодавства у практичній діяльності.

У працях Pozgar G.D. (Позгар, Г.Д. «Правові та етичні питання в сестринській справі», 7-ме видання, 2020) та Guido G.W. (Гвідо Г.В. «Правові та етичні питання для медичних працівників», 5-те видання, 2020) підкреслюється, що аналіз реальних правових кейсів дозволяє майбутнім фахівцям краще розуміти відповідальність за порушення прав пацієнтів, зокрема щодо збереження медичної таємниці.

Окремі аспекти формування правової компетентності майбутніх фахівців розглядаються у наукових працях, присвячених проблемам професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Дослідники наголошують на необхідності інтеграції правових знань у професійну підготовку медичних працівників та формуванні у них умінь застосовувати норми права у практичній діяльності [10, 11]

Водночас у педагогічній науці значна увага приділяється використанню інтерактивних методів навчання, серед яких особливе місце посідає кейс-метод. Його застосування в освітньому процесі сприяє розвитку аналітичного мислення студентів, формуванню навичок прийняття рішень та здатності аналізувати професійні ситуації.

Попри наявність значної кількості наукових досліджень, питання використання кейс-методу саме у процесі викладання медичного права та його впливу на формування правової компетентності майбутніх медичних працівників потребують подальшого науково-методичного обґрунтування.

Мета дослідження.

Обґрунтування доцільності використання кейс-методу у процесі викладання медичного права та визначення його ролі у формуванні правової компетентності майбутніх медичних працівників.

Основна частина.

Сьогодні медицина та право нерозривно пов'язані. Можна навіть сказати, що, правова підготовка – це «професійний імунітет» медика.

Основними аспектами, критично важливими для майбутнього фахівця є:

- юридична безпека та захист: знання законів допомагає медичному працівнику захистити себе від необґрунтованих звинувачень у лікарських помилках, фахівець, який знає свої права та обов'язки, діє рішучіше у критичних ситуаціях, оскільки чітко розуміє алгоритм дій з точки зору закону. Це розуміння меж своєї відповідальності та прав;
- дотримання прав пацієнта: сучасна медицина базується на принципах інформованої згоди, збереження лікарської таємниці та поваги до гідності людини. Без правової бази неможливо етично й законно взаємодіяти з пацієнтом;
- профілактика правопорушень: розуміння кримінального, адміністративного та цивільного кодексів застерігає від халатності, ненадання допомоги або порушення протоколів лікування;
- робота в правовому полі реформи галузі охорони здоров'я: медики мають розуміти правила фінансування (НСЗУ), особливості трудових договорів та нюанси роботи з електронною системою охорони здоров'я (eHealth).

Кейс-метод (метод ситуаційного аналізу) у вищій медичній освіті – це інтерактивна технологія навчан-

ня, що базується на аналізі реальних або змодельованих клінічних випадків. Основна мета методу – навчити студентів застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань у безпечному середовищі, де помилка не несе загрози життю пацієнта [12, 13, 14] (таблиця).

Основними особливостями методу в медицині є:

- Клінічне мислення: на відміну від точних наук, медицина часто має неоднозначний характер. Кейс-метод дозволяє шукати не одне «правильне» рішення, а найбільш оптимальний варіант лікування з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
- Суб'єкт-суб'єктна взаємодія: акцент навчання зміщується з викладача на студента. Викладач виступає модератором (фасилітатором), а студенти стають активними учасниками процесу.
- Міждисциплінарність: вирішення медичного кейса часто потребує знань з анатомії, фармакології, фізіології та деонтології одночасно.
- Робота в команді: обговорення кейсів у малих групах (зазвичай від 2 до 15 осіб) розвиває навички професійної комунікації та спільного прийняття рішень [15, 16].

Таблиця – Застосування кейс-методу у вищій медичній освіті

Переваги	Виклики
Покращення довгострокової пам'яті та засвоєння матеріалу	Трудомісткість підготовки якісних кейсів для викладачів
Формування моделі професійної поведінки	Необхідність високого рівня мотивації студентів
Підвищення впевненості у власних силах	Потреба у додатковому навчальному часі

Структура та етапи застосування:

1. Підготовчий етап: студенти самостійно вивчають опис клінічного випадку (скарги пацієнта, результати аналізів, анамнез).
2. Аналітичний етап: обговорення в малих групах, виділення ключових проблем, диференціальна діагностика.
3. Етап прийняття рішень: формування плану лікування або профілактики та його обґрунтування.
4. Дискусія та рефлексія: спільне обговорення результатів з усією аудиторією та підбиття підсумків викладачем.

Використання кейс-методу дозволяє скоротити розрив між сухою теорією та реальною лікарською практикою, готуючи майбутнього медика до самостійної діяльності

Застосування кейс-методу у викладанні медичного права має унікальну специфіку, оскільки ця дисципліна перебуває на стику суворої букви закону та непередбачуваної медичної практики.

Ось розширений аналіз педагогічних можливостей цього методу:

1. Трансформація теоретичних норм у прикладні алгоритми

Кейс-метод дозволяє подолати головний бар'єр медичної освіти – абстрактність юридичних норм. Студенти не просто заучують статті Цивільного чи Кримінального кодексів, а бачать, як ці статті «працюють» у конкретній ситуації (наприклад, при відмові пацієнта від госпіталізації).

- Педагогічний ефект: Формування навички правової інтерпретації медичних дій.

2. Розвиток деонтологічної стійкості та етичного аналізу

Більшість справ у медичному праві містять етичну дилему (евтаназія, репродуктивні технології, лікарська таємниця тощо). Кейс-метод створює безпечний простір для моделювання таких конфліктів.

- Педагогічний ефект: Студенти вчать балансувати між «гуманністю» та «законністю», мінімізуючи ризик прийняття емоційних, але юридично вразливих рішень.

3. Симуляція юридичних ризиків («Превентивне навчання»)

Через розгляд реальних судових прецедентів (medical malpractice cases) майбутні медики вчать розпізнавати «червоні прапорці» у своїй діяльності ще до виходу на роботу.

- Педагогічний ефект: Вироблення превентивного мислення – здатності вести медичну документацію так, щоб вона стала надійним захистом у суді, а не доказом провини.

4. Тренування навичок аргументації та медіації

Кейс-метод часто передбачає рольовий розподіл: «адвокат лікаря», «представник пацієнта», «експерт». Це змушує студентів шукати аргументи, спираючись на доказову медицину та чинне законодавство.

- Педагогічний ефект: Розвиток комунікативної компетентності, що допомагає вирішувати конфлікти з пацієнтами на досудовому етапі.

5. Інтеграція медичних протоколів з правовими стандартами

Студенти вчать розуміти, що порушення клінічного протоколу – це не лише медична помилка, а і юридичний факт, який тягне за собою відповідальність. Кейси допомагають побачити цей зв'язок у динаміці.

- Педагогічний ефект: Синтез клінічних та правових знань у єдину професійну компетенцію.

6. Формування правової суб'єктності майбутнього лікаря

Аналіз кейсів, де лікар успішно захистив свої права (наприклад, у випадку нападу на медика чи професійного ризику), змінює сприйняття студента: він перестає почуватися «потенційно винним» і стає повноправним суб'єктом права.

- Педагогічний ефект: Підвищення рівня правової самосвідомості та психологічної впевненості.

Етапи застосування кейс-методу при викладанні медичного права

1. Ознайомлення з ситуацією;
2. Аналіз правової проблеми;
3. Пошук правових норм;
4. Обговорення варіантів рішення;
5. Формулювання висновків.

Слід зазначити, що ефективність застосування кейс-методу значною мірою залежить від правильно організації освітнього процесу. Зокрема, важливо забезпечити чітку структуру роботи з кейсом, яка може включати ознайомлення студентів із ситуацією, визначення правової проблеми, аналіз нормативно-правових актів, обговорення можливих варіантів вирішення та формулювання обґрунтованих висновків.

Однак, застосування кейс-методу потребує своєрідної адаптації викладача. Спочатку неминуче будуть виникати труднощі психологічного плану, оскільки його роль під час роботи з кейсами істотно відрізняється від традиційної. Тому до вибору кейсів потрібно підходити дуже ретельно [17].

Отже, наведемо приклад структури кейсу з медичного права, адаптований для студентів-медиків. Він побудований на реальній правовій дилемі, що часто виникає в практиці.

Кейс: «Ціна лікарської таємниці vs Громадська безпека»

1. Сюжетна лінія (Фабула)

До сімейного лікаря звернулася 24-річна пацієнтка О. для планового огляду. Під час розмови вона зізналась, що нещодавно отримала позитивний результат тесту на ВІЛ у приватній медичній лабораторії, але категорично відмовляється повідомляти про це свого нареченого, з яким проживає разом, оскільки боїться розриву стосунків. Також О. працює сестрою медичною в маніпуляційному кабінеті хірургічного відділення та не планує ставити до відома керівництво лікарні.

2. Інформаційний пакет для роботи з кейсом (Додатки)

- Витяг із Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» (зокрема ст. 12 п. 2, ст.13) [18].

- Стаття 145 Кримінального кодексу України (Незаконне розголошення лікарської таємниці).

- Етичний кодекс лікаря України.

- Посадова інструкція сестри медичної відділень хірургічного профілю.

3. Завдання для студентів (Проблемні питання)

1. Правовий аналіз: Чи має право лікар самостійно повідомити нареченого пацієнтки про її статус? Яка процедура передбачена законом у такому випадку?

2. Трудове право: Чи є ВІЛ-позитивний статус підставою для відсторонення О. від роботи в хірургії? Які ризики несе заклад охорони здоров'я?

3. Конфлікт інтересів: Як лікарю збалансувати обов'язок збереження таємниці та обов'язок попередити третіх осіб про загрозу зараження?

4. Рішення: Запропонуйте алгоритм дій лікаря, який мінімізує юридичні ризики для нього самого.

Юридично обґрунтована відповідь («ключ») до кейсу про громадянку О., сформульована згідно з чинним законодавством України, яка допоможе показати в роботі, як теорія права трансформується у конкретне рішення.

Юридичний аналіз та розв'язання кейсу (ключ):

1. Щодо розголошення статусу нареченому (Сімейний аспект)

Згідно з низкою законодавчих документів, зокрема ст. 32 Конституції України не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини; ст. 286 Цивільного кодексу України про право на таємницю про стан здоров'я; ст. 39-1, 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я, де визначені поняття медичної таємниці та обов'язок її збереження; Закону України «Про захист персо-

нальних даних» [19], який регулює обробку і захист персональних даних та зі ст. 13 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», відомості про позитивний ВІЛ-статус є конфіденційними.

- Правильна дія лікаря: Лікар не має права самостійно повідомити нареченого без згоди пацієнтки.

- **Обов'язок лікаря:** Він зобов'язаний письмово попередити пацієнтку про необхідність повідомлення статевого партнера та про кримінальну відповідальність за свідоме поставлення іншої особи в небезпеку зараження (ст. 130 КК України). Факт такого попередження фіксується документально. Окрім того, слід враховувати

2. Щодо роботи в хірургічному відділенні (Трудовий аспект)

ВІЛ-позитивний статус не є законною підставою для звільнення або автоматичного відсторонення від роботи медичного працівника.

- **Правова норма:** Стаття 14 згаданого Закону забороняє дискримінацію ВІЛ-інфікованих. Громадянка О. може продовжувати роботу, якщо вона суворо дотримується правил інфекційного контролю (використання засобів індивідуального захисту, запобігання контакту крові).

- **Нюанс:** Обмеження можуть стосуватися лише специфічних маніпуляцій з високим ризиком (invasive procedures), якщо це передбачено локальними медичними протоколами, але діагноз залишається таємницею для колег.

3. Ризики лікаря (Кримінальний аспект)

Якщо лікар розголосить інформацію нареченому або керівництву лікарні без згоди О., він підпадає під дію ст. 145 КК України (Незаконне розголошення лікарської таємниці).

- **Виняток:** Розголошення можливе лише за рішенням суду або якщо пацієнтка дасть письмову згоду.

Використання цього «ключа» у навчанні демонструє студентам, що закон пріоритетніший за моральні переконання лікаря. Кейс вчить майбутнього медика:

1. Документувати кожен крок (факт інформування пацієнта про відповідальність).

2. Дотримуватися конфіденційності, навіть якщо ситуація здається «несправедливою».

3. Уникати дискримінації колег та пацієнтів за медичними ознаками.

Слід зазначити, що кейс-метод тут виконує роль демпфера, який знімає емоційну напругу та переводить дискусію в русло юридичного аналізу.

Педагогічна цінність цього кейсу:

- **Відсутність лінійності:** Студенти бачать, що закон захищає пацієнта, але водночас накладає обмеження, які важко реалізувати етично.

- **Міждисциплінарність:** Поеднуються знання з інфектології, етики та права.

- **Правова аргументація:** Студент мусить знайти конкретну норму, яка дозволяє або забороняє розголошення, замість того, щоб керуватися лише власним відчуттям «справедливості».

Як інший приклад можна запропонувати студентам ще декілька коротких кейсів:

Кейс 1. Розголошення медичної таємниці.

Медична сестра опублікувала у соціальній мережі фотографію з робочого місця, на якій видно історію хвороби пацієнта. У дописі було зазначено діагноз пацієнта. Після цього родичі пацієнта звернулися до адміністрації медичного закладу зі скаргою на медичну сестру.

Питання для обговорення:

1. Які норми законодавства регулюють збереження медичної таємниці?

2. Чи є дії медичної сестри порушенням законодавства?

3. Які види юридичної відповідальності можуть настати у такій ситуації?

4. Як медичний працівник повинен поводитися з інформацією про пацієнта?

Кейс 2. Інформована згода пацієнта

До хірургічного відділення лікарні поступив пацієнт із гострим апендицитом. Лікар прийняв рішення про термінове оперативне втручання. Через значну завантаженість відділення лікар не надав пацієнту повної інформації про можливі ризики операції та не отримав письмової інформованої згоди. Після операції у пацієнта виникли ускладнення, у зв'язку з чим родичі подали скаргу до адміністрації закладу охорони здоров'я.

Питання для обговорення:

1. Які норми законодавства України регулюють отримання інформованої згоди пацієнта?

2. Чи є дії лікаря порушенням прав пацієнта?

3. Яку юридичну відповідальність може нести медичний працівник у такій ситуації?

4. Як повинен діяти медичний працівник, щоб уникнути подібних правових ризиків?

Аналіз цих кейсів дозволяє сформувати у майбутніх фахівців відповідальне ставлення до збереження конфіденційної інформації, усвідомлення прав пацієнта та правових наслідків неправомірних дій, а також сприяє формуванню у студентів навичок комунікації з пацієнтом, правильного документування згоди та прийняття рішень відповідно до норм медичного права.

Висновки.

Таким чином, у сучасних умовах розвитку системи охорони здоров'я України особливого значення набуває формування правової компетентності майбутніх медичних працівників. Ефективна правова підготовка сприяє усвідомленню студентами важливості дотримання норм чинного законодавства у професійній діяльності та забезпеченню прав пацієнтів.

Використання кейс-методу у процесі викладання медичного права є ефективним засобом підвищення якості професійної підготовки студентів медичних спеціальностей. Аналіз конкретних медико-правових ситуацій дозволяє поєднати теоретичні знання з практичним досвідом, розвиває навички правового аналізу та сприяє формуванню здатності приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності. Такі кейси формують «юридичну пильність» – здатність лікаря бачити правові наслідки своїх слів та дій ще до того, як виникне конфлікт.

Окрім того, застосування кейс-методу в освітньому процесі сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку критичного мислення та формуванню практичних навичок застосування правових норм у сфері охорони здоров'я. По суті він виконує

функцію «юридичного тренажера», який дозволяє «прожити» судовий процес без реальних кар'єрних втрат.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та впровадженні системи медико-пра-

вових кейсів для використання у процесі викладання дисципліни «Медичне право України» у закладах вищої медичної освіти.

Література

1. Verkhovna Rada Ukrainy. Konstytutsiya Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 1996. [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovya : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-XII. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 1999. [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada Ukrainy. Tsyvilnyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 2003. [in Ukrainian].
4. Kozak SI. Prava patsientiv u systemi okhorony zdorovia Ukrainy. Medychne pravo Ukrainy. 2021;2. [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada Ukrainy. Kryminalnyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 2001. [in Ukrainian].
6. Buletsa SB. Pravove rehulivannia medychnoi diialnosti v Ukraini. Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU; 2020. 464 s. [in Ukrainian].
7. Borysov VI, Seniuta IYa, redactory. Medychne pravo Ukrainy. Kyiv: Yurinkom Inter; 2019. [in Ukrainian].
8. Seniuta IYa. Medychne pravo Ukrainy. Lviv: LNMU; 2018. [in Ukrainian].
9. Stetsenko SG. Medychne pravo Ukrainy. Kyiv: Atika; 2017. 284 s. [in Ukrainian].
10. Lohvynenko BO. Interaktyvni metody navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity. Pedahohika ta psykholohiia. 2020;3. [in Ukrainian].
11. Pometun OI. Interaktyvni tekhnologii navchannia: teoriia i praktyka. Kyiv: A.S.K.; 2019. 192 s. [in Ukrainian].
12. Zhuravlova LV, Lopina NA. Praktychno-orientovani keis-metod navchannia v systemi bezperervnoi medychnoi osvity na osnovi informatsiino-osvitnikh vebtekhnologii yak sposib symulatsiinoho navchannia: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv: KhNMU; 2019. 76 s. [in Ukrainian].
13. Kornichuk OY, Bambyzov LM, Kosenko VM, Spaska AM, Tsekhmister YV. Application of the Case Study Method in Medical Education. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research. 2021;20(7):175-191. DOI: <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.7.10>
14. Oleshchuk OM, Chornomydz AV, Malanchuk SL, Drapak Ola, Ivankiv Yal. Vykorystannia keis-metodu u vykladanni farmakologii dlia studentiv medychnoho fakultetu. Art of Medicine. 2018;2(6). [in Ukrainian].
15. Makarov SO, Kalbus OI, Shastun NP, Bukreieva YuV. Perevahy vykorystannia metodu case-based learning u medychnii osviti. Visnyk problem biologii ta medytsyny. 2019;4.2(154):266-268. [in Ukrainian].
16. Skrypnyk IM, Sorokina SI, Shevchenko TI, Kudria IP, Shaposhnyk OA. Keis-metod yak pryklad interaktyvnoho navchannia studentiv-medykiv klinichnym dystsyplinam. Mizhnarodni Chelpanivski psykholoho-pedahohichni chytannia. 2012;1(dodatok 3):372-377. [in Ukrainian].
17. Solntsev SO, redactor. Marketynh: sytuatsiini vpravy (keisy) ta praktychni zavdannia.. Kyiv: NTUU "KPI"; 2012. 448 s. [in Ukrainian].
18. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy № 1972-XII Pro protydtiiu poshyrenniu khvorob, zumovlenykh virusom imunodefitsytu liudyny (VIL), ta pravoyi i sotsialnyi zakhyst liudei, yaki zhyvut z VIL. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 1992. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12#Text> [in Ukrainian].
19. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy No. 2297-VI Pro zakhyst personalnykh danykh. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 2010. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].

КЕЙС-МЕТОД У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Біланов О. С.

Резюме. Кейс-метод є одним із найефективніших інтерактивних підходів у системі професійної підготовки майбутніх медичних працівників, зокрема під час вивчення медичного права. Його сутність полягає в аналізі реальних або змодельованих ситуацій, що відображають професійну діяльність медиків і дають змогу студентам застосовувати теоретичні знання на практиці. Такий підхід забезпечує глибше розуміння правових норм, механізмів їх реалізації та можливих наслідків їх порушення у сфері охорони здоров'я.

Особливого значення кейс-метод набуває у формуванні правової компетентності майбутніх фахівців. Він сприяє розвитку здатності аналізувати складні правові ситуації, визначати ключові юридичні аспекти професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення та усвідомлювати відповідальність за власні дії. У процесі роботи з кейсами студенти набувають навичок орієнтації в законодавстві України у сфері медицини, а також дотримання етичних і деонтологічних принципів.

Крім того, використання кейс-методу активізує навчальну діяльність, розвиває критичне мислення, комунікативні вміння та здатність до командної роботи. Це дозволяє максимально наблизити освітній процес до реальних умов медичної практики. Отже, кейс-метод є дієвим засобом формування правової культури та підготовки компетентних медичних працівників.

Ключові слова: медична освіта, медичне право, правова компетентність, кейс-метод, критичне мислення.

THE CASE METHOD IN THE TRAINING SYSTEM OF FUTURE HEALTHCARE PROFESSIONALS: FORMATION OF LEGAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF STUDYING MEDICAL LAW

Bilanov O. S.

Abstract. The case method is one of the most effective interactive approaches in the system of professional training of future medical workers, particularly in the study of medical law. Its essence lies in the analysis of real or simulated situations that reflect the professional activities of healthcare providers and enable students to apply theoretical knowledge in practice. This approach ensures a deeper understanding of legal norms, the mechanisms of their implementation, and the possible consequences of their violation in the field of healthcare.

The case method is of particular importance in the formation of legal competence of future specialists. It promotes the development of the ability to analyze complex legal situations, identify key legal aspects of professional activity, make well-reasoned decisions, and understand responsibility for one's actions. In the process of working with cases,

students acquire skills in navigating the legislation of Ukraine in the field of medicine, as well as adhering to ethical and deontological principles.

In addition, the use of the case method enhances learning activity, develops critical thinking, communication skills, and the ability to work in a team. This allows the educational process to be brought as close as possible to real conditions of medical practice. Therefore, the case method is an effective tool for the formation of legal culture and the training of competent medical professionals.

Key words: medical education, medical law, legal competence, case method, critical thinking

ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Bilanov O. S.: <https://orcid.org/0000-0001-9245-7638> ^{ABCDEF}

Адреса для кореспонденції

Біланов Олег Сергійович

Полтавський державний медичний університет

Україна, 36011, м. Полтава, вул. Шевченка 23

Тел.: +380951858319

E-mail: oleg27bilanov@gmail.com

A – концепція роботи та дизайн, **B** – збір та аналіз даних, **C** – відповідальність за статичний аналіз, **D** – написання статті, **E** – критичний огляд, **F** – остаточне затвердження статті.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії **Creative Commons Attribution (CC-BY)**, яка дозволяє необмежене використання, поширення та відтворення в будь-якому форматі за умови належного цитування оригінальної роботи © Всі автори, 2026

Стаття надійшла 16.01.2026 року

Стаття прийнята до друку 01.05.2026 року

Опубліковано 27.05.2026 року

DOI 10.29254/2077-4214-2026-2-181-211-216

УДК 616.314-089.23:378.147

Дмитренко М. І.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОРТОДОНТІЇ

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

dmitrenko25@ukr.net

Ортодонтичне лікування визначається як складний, професійно керований процес, який змінює структуру щелепно-лицевого комплексу, що вимагає багатьох клінічних досліджень; проведення діагностичних маніпуляцій до початку та в процесі лікування та їх запис; планування лікування; заповнення інформованої згоди; спостереження за застосовуваною методикою лікування; санації, повторної оцінки якості лікування та ретенції; а також ретроспективної оцінки відповідно навченим і ліцензованим лікарем стоматологом-ортодонтом. Визначення аспектів лікування вимагає особистої професійності спеціаліста. На формування клінічних компетентностей у сучасному освітньому процесі майбутніх лікарів-стоматологів впливає активне використання штучного інтелекту. Метою дослідження стало визначення можливостей застосування штучного інтелекту в ортодонтії при оцінці діагностичних даних пацієнтів під час клінічного навчання студентів. Був проведений аналіз світового досвіду щодо можливостей покращення результатів діагностики та лікування зубощелепних аномалій завдяки застосуванню нейронних моделей. З'ясовано, що спеціалізовані програми штучного інтелекту забезпечують високу точність у цефалометричному аналізі та демонструють якісні результати аналізу стадій формування шийних хребців під час оцінювання кісткової зрілості скелета. Встановлено, що розвиток критичного мислення та формування професійної зрілості у студентів дає змогу відповідально інтегрувати штучний інтелект для структурування інформації та підвищення якості навчального процесу. Алгоритми нейронних програм не є заміною викладача, а виконують роль «високотехнологічного дзеркала», яке дозволяє студенту миттєво бачити свої помилки. Використання штучного інтелекту як допоміжного інструменту оцінки студентських робіт сприяє збільшенню показників результативності засвоєння знань, скороченню часу на оволодіння темою, підвищенню балів тестування та прискорює навчання.

Ключові слова: освітній процес, зубощелепні аномалії, нейронні мережі.